

Diarienummer: KS-2025/364

Handläggare: Dan-Erik Pettersson, ekonomichef

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Granskning av arbetet mot välfärdsbrott

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen antar yttrandet enligt förslaget 2025-08-06.
2. Kommunstyrelsen genomför åtgärdsplaner i enlighet med tjänsteutlåtandet daterat 2025-08-06.

Sammanfattning av ärendet

De förtroendevalda revisorerna har med stöd av sakkunnigt biträde granskat kommunens arbete mot välfärdsbrott. Den sammantagna bedömningen är att kommunstyrelsen delvis har säkerställt en tillräcklig intern kontroll för detta.

Verksamheten bedöms ha en god riksmedvetenhet, men behöver utveckla analys och kontroll samt utvecklad avtalsförvaltning. En annan rekommendation är att stärka utbildningsinsatser till förtroendevalda och tjänstepersoner.

Kommunstyrelsen och förvaltningen delar bilden, kommunallagen har nyligen skärpts avseende intern kontroll som innebär att åtgärder är till viss del är vidtagna för att integrera arbetet mot välfärdsbrottslighet i befintlig styrmodell.

Ärendets uppkomst och historik

De sakkunniga revisorerna (EY) har av de förtroendevalda revisorerna fått i uppdrag att granska och analysera om kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende att förebygga, upptäcka, och utreda välfärdsbrott.

Revisorerna överlämnade sin granskningsrapport den 3 juni 2025. Svar från kommunstyrelsen på granskningen ska vara de förtroendevalda revisorerna tillhanda senast 2025-10-31.

Revisorerna lämnar följande övergripande rekommendationer:

- Säkerställ att välfärdsbrottsperspektivet beaktas i respektive nämnds planering, med tydligare mål och inriktning för att intensifiera arbetet med att stävja välfärdsbrottslighet.
- Säkerställ kontinuerlig kompetensutveckling inom välfärdsbrottslighet för förtroendevalda, nyanställda och befintliga anställda. Överväg att implementera en kommunövergripande obligatorisk utbildning inom välfärdsbrott i syfte att öka medvetenheten generellt.

- Säkerställ att respektive kontor årligen följer upp och återskärper vidtagna åtgärder och effekter, inklusive lärdomar utifrån enskilda uppdagade situationer med koppling till välfärdsbrottslighet, till ansvarig styrelse eller nämnd.

Revisorerna lämnar följande rekommendation till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att strategier för att förebygga och förhindra välfärdsbrott i alla kommunens verksamheter är integrerade i befintliga styrande dokument.
- Stärka det förebyggande arbetet genom att göra riskanalyser och klassningar av avtal och utifrån det planera vilka avtal som ska följas upp regelbundet, stickprovvis och händelsestyrt.
- Överväg att införa en avtalscontrollerfunktion för att systematisera arbetet med avtalsuppföljningen.
- Säkerställa en systematisk uppföljning av ideella föreningar i form av verksamhetsbesök och stickprovskontroller baserad på riskvärdering

Granskning av kommunens arbete mot välfärdsbrott genomförande baseras på dokumentstudier (styrdokument) och intervjuer med tjänstepersoner (upphandlingschef, chefer inom fritid och kultur och vård och omsorg).

Rättslig utredning

Lagstöd

Kommunallagen 12 kapitlet reglerar revisorernas uppgifter.

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att omfördela/prioritera sina resurser och utveckla/förbättra processer. Genomförande av åtgärdsplanerna är en del av ständiga förbättringar och kommer ta tid och resurser i anspråk. Åtgärder bedöms inte ha någon ekonomisk konsekvens.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Samlad bedömning

De sakkunniga revisorerna har på uppdrag av den kommunala revisionen granskat om kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig intern kontroll för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott i verksamheterna. Kommunstyrelsen lämnar härmed sitt yttrande mot bakgrund av granskningen.

Sammanfattningsvis instämmer kommunstyrelsen i att det finns utvecklingsområden. Kommunens förvaltningsledning har påbörjat en analys och tagit fram prioriteringar utifrån SKR checklista för att förebygga och motverka

välfärdsbrottslighet. Några av de förslagna rekommendationerna har därför redan initierats av Kommunstyrelsen.

- Med anledning av uppdaterad lagstiftning för intern kontroll ska kommuner inkludera arbete med att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten i den interna kontrollen. Revidering av riktlinjer för den interna kontrollen är framtagen för beslut i kommunstyrelsen i augusti månad 2025. Även de interna rutinerna kommer uppdateras med anledning av ny lagstiftning för att förebygga fel och oegentligheter, detta kommer få effekt i framtagande av nämndernas internkontrollplaner vintern 2025/2026.
- Arbetet med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet är inget eget särskilt verksamhetsområde, utan ett samlingsnamn för att just motverka välfärdsbrott inom kommunens alla verksamhetsområden. I och med att riksdagen har beslutat om en utvecklad lagstiftning för kommunens interna kontroll, finns uttalade krav i lagstiftningen att arbete förbyggande och motverka välfärdsbrott. Att säkerställa att detta arbete kommer igång är högsta prioritet, förvaltningen har också identifierat att kommunens brottsförebyggande arbete behöver inkludera välfärdsbrottslighet i den lägesbild och åtgärdsplan som tas fram. Det är därför inte aktuellt idag att addera ytterligare mål eller uppdrag för arbetet mot välfärdsbrottslighet i kommunens mål och budget.
- Uppföljning av den interna kontrollen sker mot nämnd, kommunstyrelse och kommunfullmäktige, ytterligare återrapporteringar bedöms inte vara nödvändigt utan den rapportering som finns kan utvecklas och bli mer tydlig avseende det förbyggande arbetet och sprida goda exempel. Enligt rutinen ska uppdagade situationer (oegentligheter) polisanmälas och rapporteras i särskild ordning. Ekonomikontoret kommer framgent axla rollen för att skapa interna nätverk för kunskapsspridning och lyfta goda exempel inom hela kommunens förvaltning.
- Rekommendationen om mer utbildningsinsatser på flera nivåer delas av kommunstyrelsen och förvaltningen, exempelvis till förtroendevalda och tjänstepersoner. En plan för utformningen av utbildningsinsatser på övergripande och lokal nivå behöver arbetas fram. Under hösten 2025 planeras en föreläsning för kommunens chefer med stöd av SKR, samt genomförande av workshop "crime proofing" som innebär att man gör en systematisk riskanalys av ett regelverk eller styrsystem för att identifiera hur det kan missbrukas eller överutnyttjas.
- Säkerställ att strategier för att förebygga och förhindra välfärdsbrott i alla kommunens verksamheter är integrerade i befintliga styrdokument. Utveckling och uppdatering av styrdokument sker kontinuerligt, exempelvis kommer riktlinjer för den interna kontrollen att uppdateras under hösten med anledning av ny lagstiftning. Därtill ska arbetet mot välfärdsbrott inkluderas i det brottsförebyggande arbetet och lägesbilden. Vidare görs en förändring av verksamhetscontrollerfunktionen från hösten med ökat fokus på arbetet mot välfärdsbrottslighet. Ett av uppdragen är att säkerställa att arbetet mot välfärdsbrottslighet är väl integrerat i styrningen men även att jobba med kompetensutveckling inom hela kommunen.

- Avtalsförvaltning, kommunens verksamheter är avtalsägare. Det förväntas av samtliga verksamheter att bedriva en aktiv avtalsförvaltning där avtalen kontinuerligt följs upp mot respektive leverantör. Bedömningen är att ett metodstöd behöver utvecklas för att stärka avtalsförvaltningen med bland annat riskanalyser.
- Inrättande av en kommunövergripande avtalscontroller för stärkt avtalsförvaltning är en resursfråga. En förändring av verksamhetscontrollers uppdrag sker från hösten 2025 i syfte att stärka kommunens arbete mot välfärdsbrott. Bedömningen är att det förändrade uppdraget för verksamhetscontroller och övriga planerade åtgärder i syfte att stärka arbetet mot välfärdsbrott behöver få genomslag innan ytterligare förändringar genomförs. En utvärdering behöver också genomföras för att säkerställa effektiva processer och resursutnyttjande med anledning av ovan planerade förändringar.
- Säkerställa en systematisk uppföljning av ideella föreningar, denna rutin finns framtagen men har nedprioriterats pga tidsbrist. Rutinen ska prioriteras framledes, i rekommendationen finns även förslag som kan bidra till att utveckla den nuvarande rutinen (verksamhetsbesök och stickprovskontroller baserad på riskvärdering).

Åtgärdsplaner med tidplan

- Uppdatering av riktlinjer för den interna kontrollen genomförs hösten 2025 och förväntas få genomslag i framtagandet av internkontrollplaner för verksamhetsår 2026.
- Inkludera välfärdsbrottslighet i kommunens brottsförebyggande arbete och den lägesbild och åtgärdsplan som tas fram, genomförande under 2026.
- I samband med framtagande av en ny styrmodell för Knivsta kommun ska arbetet för att förebygga och förhindra välfärdsbrott i alla kommunens verksamheter beaktas för att integrera arbete i befintliga styrdokument och styrmodell, genomförande under 2026.
- Plan för övergripande utbildningsinsatser till medarbetare i Knivsta kommun samt punktsatser mot förtroendevalda och ledning behöver arbetas fram med stöd av material från SKR med flera. Genomförande under 2026-2027. Särskilda och riktade utbildningsinsatser på enhetsnivå äger respektive verksamhet att genomföra löpande inom tilldelad budgetram.
- Ett metodstöd ska utvecklas för att stärka avtalsförvaltningen med bland annat riskanalyser, genomförande under 2027.
- Rutinen för uppföljning av föreningar ska framledes efterlevas för att motverka och förebygga felaktigheter och brott.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2025-08-06

Förslag på yttrande 2025-08-06

Revisionsskrivelse 2025-06-03
Revisionsrapport – Granskning av arbetet mot välfärdsbrott

Beslutet skickas till

Akten
Revisionen
Kommunfullmäktige (för anmälan)

Dan-Erik Pettersson
Ekonomichef

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja ☐ Nej ☒

Svar på revisorernas granskning av arbetet mot välfärdsbrott påverkar inte barn och unga.

2. Hur har barns bästa beaktats?

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja ☐

Nej ☐

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☐

Om ja, förklara på vilket sätt barn varit delaktiga i beslutet, vilka åsikter barnen lyft fram samt hur dessa åsikter beaktats i beslutet. Om nej, förklara varför barn inte tillfrågats.